

VOICE OF KISAN PROTEST 2020 21

SATURDAY, FEBRUARY 27TH, 2021

دلی پلس دے ڈراوے

دلی پلس دے ڈراوے والیاں تفتیشیاں جاری ہن۔ اوہناں دے سیشنیل سیل نے دلی دے سیاسی آگو رومی رائے دے گھر آکے ٹرائلی ٹائمز اتے ساڈی سنہادی بُم دی ممبر ٹوکرن ٹٹ بارے نچھ گچھ کیتی۔ اوہناں کول کوئی وارنٹ نہیں سی۔ ایہہ محض اندولن دے حق وچ بلند آوازاں نوں جھوٹے کیساں وچ جھسا کے ڈراؤن دی کوشش ہے۔ ایس دی جی تھیڈھی ہو سکے گھٹ ہے۔ اسماں ایہناں دھمکیاں توں ڈرن والے نہیں۔

دلی پلس نے واناورن کارکن دیشا رومی نوں دی ایسے طرح ہی نچھ گچھ کرن دے چکر وچ گرفتار کر کے حراست رکھی۔ دلی عدالت نے دیشا رومی نوں ضمانت دیندیاں ایس بات کہیا سی کہ "لوک راج وچ لوک ہی دیش دی ضمیر دے راکھے ہوندے ہن، جے اوہ سرکار دیاں نیتیاں تے سوال اٹھاؤندے ہن تاں اوہناں نوں سلاخاں جھکے قید نہیں کیئا جا سکدا۔"

سنیٹ کسان مورچا اتے دلی سکھ گردوارا پر بندھک کیتی دیاں قانونی ٹیماں دے یقین نال 50 بندے جیلاں توں باہر آچے ہن اتے سیشن عدالت نے دلی پلس والوں لوکاں نوں بھجھے نوٹساں تے روک لا دتی ہے، کہے نوں پلس کول جیش ہونوں دی ضرورت نہیں ہے۔

مزدور کسان مہاں پنچائیتاں

پچھلے دہاں وچ دیش وچ تھائیں تھائیں مزدور کساناں دے ایس اندولن دی حمایت وچ وڈے اکھ ہوئے ہن۔ ایہناں اکھاں وچ سنیت کسان مورچے دے آگواں اتے حمایتی جتھے بندیاں نے اندولن نوں ہور تیز کرن دی لوڑ تے زور دتا۔ ایہناں مہاں پنچائیتاں راہیں اندولن وچ توجہ دتا، مزدوراں اتے شہری ورگ نوں لام بند کرن، اوہناں نوں اندولن دی موجودہ ستھیتی بارے جان کاری دین اتے سرکار دیاں چالاں نال نچھٹن دا کم جاری ہے۔ کسان آگواں نے دلی پلس دے نوٹساں اتے کاروائیاں دا جواب اکھتے ہو کے دین لئی سبیا جتھے بند لوکاں دی طاقت ہی لوک دوکھی نیتیاں اتے کاروائیاں دا توڑ ہے۔

داتار سنگھ نوں الوادع

پنجاب دی ملازم لہر دے نچھارہ آگو، ڈیکوریکٹ ٹیچر یونین دے سنسٹاپک اتے کرنی کسان یونین دے بندھڑک جرنیل داتار سنگھ 21 فروری نوں سدپوئی وچھوڑا دے گئے۔ سکھیا وچھوڑاں سبواکٹ ہون مگروں اوہ کسان یونین وچ سرگرم جھومکا بنجا رہے ہن۔ ورڈ ویاہر اتر وکے اکھ نوں سنہودھن کرن توں بعد اچانک اوہناں نے اپنے جیون دا آخری ماہ لیا۔ اسیں کسان مورچے دے سوجھوان آگو داتار سنگھ جی دے سدپوئی وچھوڑے پُر ڈوگھے ڈکھ دا اظہار کردے ہاں اتے اوہناں دیاں بے شمار لوک پکھی گھاناواں نوں سلام کردے ہاں۔

پلازیاں اتے بیڑول پھیاں وچ وی واس کردی ہے۔ وڈیاں کھیتی وپار کارپوریشناں نے جدوں سپلائی چین دا وڈا تانا بانٹیاں تاں سائوں پتے لگے گا ایہہ تھاواں کرتی لوکاں دیاں زندگیاں واسطے ودھیرے طاقتور لوٹو ویری دے روپ وچ سامنے آؤن گئیاں۔ سٹا کھیتاں اتے منڈیاں وچ وی واس کردی ہے، جتھے چھوٹے کسان قرضے دے وچ دسے جا رہے ہن اتے جتھے بے زمین مزدور، جنہاں وچوں بے دلت نہیں دھنڈاھ زمین داراں کول بندھواں مزدوری کرن لئی مجبور ہن۔

دیکھیا جاوے تاں لال قلعے نے جس بیڑوں توڑن وچ کامیابی حاصل کیتی ہے اوہ ہے راج ستاے سرمایہ داری دی آہلی جنڈی بارے عام لوکاں وچ سمجھ۔ ایہناں گھنٹاواں دی بدنامی نے لوکاں نوں سنگھرش دیاں اصل تھاواں توں لانجھے کیتا اتے "سکھ" اتے "کامیڈ" وچوں وچ وڈن دا کم کیتا۔ لال قلعے دیاں معرکے باز گھنٹاواں دے بجائے، اصل ایکشن پنجاب وچ ہو رہے ہن اتے ایہناں وچ مشہوری مہاں گھٹ ہے۔ اوس توں وی گھٹ دھیان ایس تے دا تا رہیا ہے کہ ایہہ سرمائے داری وودھی ایکشن سکھ اتہا س دی تا برروایت وچوں پر پرنا لے رہے ہن۔ وکھ وکھ یونیناں، بند پارٹی، کمیونسٹ پارٹیاں دے جھنڈے پچھ لوک جیکارے لا رہے ہن سکھ شہیداں نوں یاد کر رہے ہن اتے جبر دے خلاف لڑن دی سکھ روایت وچ آپنے آپ نوں جوڑ رہے ہن۔ سکھ اتہاس دے سبق ایہناں دھریاں، ریلیاں مورچاں وچ مل رہے ہن، نہ کہ راج ستا دے کہے کھوکھلے چھتے۔

اتر وچ، سائوں کھٹنا چاہیدا ہے کہ جے ایہہ سرمائے داری وودھی ایکشن پھیل کے ہن اتے اپنے وڈے پدھر اتے جاری رہ سکے ہن، تاں ایہہ کسان، مزدور دلت اتے عورت جتھے بندیاں والوں لوکاں وچ انٹاشٹ کیتی لام بندی کر کے، جس نے ہزاراں کساناں مزدوراں نوں ایہہ دھرنے اتے گھیراؤ شروع کرن دا بل بخشیا۔ لے تک ایہناں جتھے بندیاں اتے کرنی کوئی وچلا تال میل، تری دا دے وودھے دی۔ مل۔ آر۔ جینز دے کہن مطابق جتھے انٹاشٹ ایکشن دا اوہراں رہیا ہے، جاگتھ کورگریواں دے کہن مطابق جوتاناں دے جوش اتے بزرگاں دے ہوش دا مظاہرہ رہیا ہے۔

اتے پچھری وی، ایہہ وی صاف ہے کہ پچھلے نچھ بھتیجاں توں سنگھرش توں پڑا وچ داخل ہویا ہے اتے نویاں مشکلاں دا وی سامنا کر رہیا ہے۔ نوں بنے بورڈراں تے بھتیجے لوکین، خاص طور تے جوتاناں بے چین ہو رہے ہن، اتے سنگھرش نوں ہور کھلا کرن دی آس وچ ہن، پر لال قلعے والی گھنٹا توں بعد، فرقہ سرکار نے دلی بورڈراں دی قلعے بندی کر کے بھتیار بند پلس دتیاں دا پھرا بنھا دتا ہے۔ بورڈراں اتے سنگھرش نوں تیز کرن دا کوئی وی قدم بھارتی راج دی پلس فورس نال سدھی کمر لین والا ہونے گاتے جس کارن خون خرابا وی ہوسکدا ہے۔

چنچ، سنگھرش وچ جے لوک اندولن دے ایہناں مشکل پڑاواں نوں پار کردے ہن۔ اک گل صاف ہے: بے انٹاشٹ اتے کھٹے ایکشن دے ایس تال میل نے ایس اندولن نوں سپھل بنایا تاں ایہو تال میل موجودہ سیاسی حکومت توں پار وی رہ دکھائے گاتے کرتی لوکاں دے سنگھرش نوں چھوڑی کلا وچ رکھے گا۔

قلعہ جاں سڑک: سٹا دا واس کتھے ہے؟

ادیتا بھل، پنجابی روپ: جسدپ سنگھ

دے جھتاں وچ کھینڈ گئے، اتے جس دے کر کے کرتی کساناں تے ہونے تندد دا موقع دے گئے۔ ایہناں آلوچنواں نوں نیڑوں واچدیاں، کھنڈ لفظ کھنڈن دی لوڑ ہے۔ ایہہ گل نہیں کہ "گھٹے ایکشن" مولوں ہی کھینڈ دتے جان۔ دھیان وچ رکھن والی گل ہے کہ جدوں پنجاب وچ روس مظاہرے شروع ہوئے تاں لوکاں نے ریلیاں روکیاں، تھرمل پلانٹاں اتے سائیلو گوداماں تے دھرنے دتے، ٹول پانڈے کر گئے۔ اصل ایکشن کارپورٹ اداریاں دے بیڑول پپ بند کردائے۔ ایہہ ایکشن سرمائے دار نظام نوں جام کرن وچ ایسے کو کامیاب سن کہ پنجاب وچ بجلی سکٹ پیدا ہو گیا۔ بعد وچ گھٹے ایکشن نے اندولن نوں پنجاب توں باہر پھیلان وچ وی یوگدان پایا۔ جے نوجوان مزدور کسان اتے پانڈے رل کے ان گنت بیریکیڈ توڑ کے پلس نوں چھٹے بنا کے اگے نہ ودھدے تاں مورچا دلی دیاں حدال تے کیوں پہنچا؟

پر ایہناں سرمائے داری وودھی ایکشن اتے لال قلعے، تے جھنڈا چڑھاؤن دے ایکشن وچ اہم فرق ہن۔ پہلا، ایکشن وچ دی ہویا اتے سکھ سیاسی اتہاس وچ دی وادھ زہد ہے۔ کیونکہ دلی غلام بادشاہاں دا ورہار سی، جنہاں نے سکھ گوروواں اتے یو دھیان، تے ظالم مغل راج دا وودھہ کرن دے بدلے وچ ان گنت ظلم ڈھائے۔ 1675 وچ اورنگزیب نے گورو تیغ بہادر نوں شہید کر دتا۔ 1783 وچ سکھ جرنیل بابا گھیل سنگھ نے ایس لال قلعے تے قبضہ کر کے اتہاسک تھاواں تے گورو دے بنائوں دا حق لیا۔

ایہناں اتہاسک حوالیاں دے باوجود سائوں دھیان وچ رکھنا چاہیدا ہے کہ مووی کوئی مغل بادشاہ نہیں ہے اتے اجوکی دلی، مغل بیلیاں دی دلی ورگی راج ستاڈا کیڈر نہیں ہے۔ رال قلعہ وودھ توں وودھ بھارتی قومی کلپنا وچ اک اہم قساں رکھدا ساک ہے اتے جتھے ہر سال بھارتی آزادی دیاں رسماں منایاں جاندیاں ہن۔ قلعے نوں حکومتی طاقت، راج ستا دا ڈھرا منا بے ٹکا ہونے لگا۔ تھوڑے لفظاں وچ کینے تاں لال قلعے وچ جھنڈا جھلاؤن دے فیصلے وچ مسئلہ ایہہ نہیں کہ ایہہ کھٹا ایکشن سی۔ بالک ایہہ بھوراوی کھٹا نہیں سی۔ ایس نوں ریل لیہاں، سڑکاں بیڑول پھیاں، تھرمل پلانٹاں اتے سائیلو گوداماں دے باہر ہو رہے ایکشن دے مقابلے وچ رکھ کے دیکھیا جاوے وودھ توں وودھ ایہہ ایکشن، لوک من وچ راج ستا اتے سرمایہ داری دے لوٹو جنڈی ہون دی صاف کھٹ توں دھیان پھلاؤن والا کارا سی۔ لوٹو جنڈی جس دے وودھ وچ کرتی کسان لڑ رہے ہن۔

بجلی گل، راج ستا صرف دی شہر وچ کیڈرٹ نہیں ہے۔ ساڈا ویری قومی راجدھانی وچلے پردھان منتری یاں فرقہ حکومت نہیں۔ ایہہ پنجاب سمیت سارے ملک وچ پھیلے تاں دے ڈھانچے دے کھٹ انگ ضرور ہن پر سٹا تھرمل پلانٹاں، سائیلو گوداماں، ریل لیہاں، ٹول

گن میٹر ووس والے دن، سکھ اندولن کاریاں دے اک جتھے نے لال قلعے اتے نشان صاحب جھلا دتا۔ اوودن توں ہی بھارتی لوک عُرت وچ ایس گھنٹا دی پیر پھاڑ جاری ہے۔ فرقہ پرست ہندو جتھے نے سکھ اندولن کاریاں نوں بھارت دی پربھوتتا خلاف ات وادی حملہ کاری کہہ کے بھنڈیا ہے، جد کہ بھارتی میڈیے دا لبرل خمیر (کھلے خیالاں والے شہری) آپنی پریگریڈینڈے سمیں تھوڑا جیہا خیال رکھ رہیا سی۔ اوہناں نے فرقوں کوڑ پرچارا جواب "تھ" پیش کر کے دتا: نشان صاحب خالصتان دا جھنڈا نہیں ہے، بلکہ دھارک جھنڈا ہے؛ اندولن کاریاں نے نہ تاں بھارتی ترنگے نوں لاپیا اتے نہ ہی ایس دی بے ادبی کیتی؛ نشان صاحب کھ ترنگے توں دور اتے نیوں کھتے تے سی۔ کھ اندولن کاریاں ترنگاوی بھسرا رہے ہن، وٹھرو۔

لبرل عقلدانان نے ایہناں تھناں نوں ایس نے تک متار لیا ہے: بھارت دی پربھوتتا نوں خطرہ ہون توں بہت دور، سکھ اندولن کاریاں نے صرف آپنی وکھری دھارک پچھان دا مظاہرہ کیتا ہے: اتے ایہہ کردیاں اوہناں نے بھارتی راج وچ آپنی سکھ ہوند نوں ظاہر کر کے، بھارتی لوک راج دا دھرم نہیکہ کردار اگے لیاؤندا ہے۔ "قومی راجدھانی وچ سکھاں دا وی حصہ ہے" اک کھت دا سر لکھ سی۔

لال قلعے تے جھولے سکھاں دے دھارک نشان صاحب نے عام قومی کلپنا وچ ڈر اتے گھبراہٹ پیدا کر دی۔ ہر رنگت دے راکٹر وادیاں نے ایس خطرے نال نچھٹن لئی قدم پئے: یاں حملہ کر کے یاں منٹھے پوچے مار کے۔ جے فرقہ ہندو توں وادیاں نے سکھاں نوں بھارتی راج دا دشمن گردان کے بھنڈیاں تاں دھرم نہیکہ لبرال نے سکھ اندولن کاریاں نوں "چنگے گھٹ گھٹنی ناگرک" دے چوکھے وچ فنڈ کیتا۔

بھارتی راج وچ دھارک گھٹ گھٹنیاں دی ایہو جیہی حالت ہو گئی ہے: کہ یاں تے تیس راج دے دشمن گردان کے فرقہ فساد کردا کے مار دتے جاوے یاں تیس "چنگے سکھ"، "کھلے مسلم"، "وودھیا عیسائی" بنا کے ساہجے بناوے جاوے گئے۔ سکھاں نے ایہناں دوہاں طریقیاں دی مار جری ہے 1984 اتے جن 2021 وچ۔

بھارتی میڈیا دے اتے راکٹر وادی پربھتیاں نوں ساہجہ کردیاں نوں لانجھے کردیاں، سنیٹ کسان مورچے نے گھنٹا دا وکھرا وٹھلش جیش کیتا، جیہہرا سیاسی بیستری دے طور تے مناسب سی۔ یونین لیڈر، جنہاں وچوں بہت سکھ ہن، نے نشان صاحب جھلاے جان دے فیصلے دی الوچنا وکھرے طریقے نال کیتی: ایہناں اندولن کاریاں نے چل رہے جن اندو لن وچ وگن پایا اتے ایس وچ ڈھانچا؛ ایہناں مورچے دا ضابطہ بھنگ کیتا؛ نشان صاحب ایس لوک اندولن دے عقیدے دا جھنڈا نہیں ہے؛ ایہہ اندولن کاریاں فرقوں سرکار

جدوں چارے پاسے پلس ہووے تاں بھلاں بارے کوتاواں کھنٹا اوکھا ہے۔ برتولت بریکھت

ساکا نکانہ صاحب اتے شانتمئی مورچیاں دی سکھ وراثت

سوزاج بیر، پنجابی ٹریبیٹ وچوں

کجھ دن تے نتھان تے کسے بھوگوک نکلے دے جیون وچ اجپہاں گھنٹاواں اوپر دیاں بن جنپہریاں اتہاس تے ایٹ پر بھاو چھڑ دیاں بن اتے لوکان نوں اوہناں توں ہمیشاں پر پر نا اتے خشکی ملدی رہندی ہے۔ 10 پگھن اجپہا ہی دن ہے جد جٹ سو سال پہلاں بھائی کچھن سکھ دھارووالی دی آگواٹی وچ اک شانتمئی جتھا گرودوارہ نکانہ صاحب نوں مہنت نرآن داس دے قبضے چوں بھڑاؤن پچھیا۔ مہنت اتے اوس دے غنڈیاں نے لمس جتھے تے گولیاں چائیاں، چھوٹیاں اتے کرپاناں نال حملہ کیا، جنڈ نال بھگے کر ساڑیا پر لمس جتھے دے سنگھان نے اکہر دھیرج اتے مہر نال ظلم دا سہنا کیا۔ سیکڑے سنگھ شہید ہونے پر اخیر گرووارے دا قبضہ سنگھان کول آکیا۔ شہیداں ولوں دکھائے گئے اٹوٹھے صبر اتے مہان قربانیاں دے سنگم صدقہ ایہہ دن پنجاب اتے سکھان دے اتہاس وچ ہی نہیں سکوں ساری مانوتا اتے دیش دے اتہاس وچ اجپہا دیھاڑا بن گیا ہے جس دی مثال ملنی مشکل ہے۔

گرووارہ سدھار لہر دوران لگے مورچے ایہہ وی درسائندے بن کہ سکھان آگواڈاں نے مہنتاں تے بجی حملہ کر کے مار مکھاؤن نالوں شانتمئی ڈھنگ نال مہنت پر نپرا دا وروده کرن اتے گروداریاں نوں نیک مل نال سکھ سنگت دے پر بندہ بیٹھ لیاؤن لئی ترجیح دتی۔ گرجیش سنگھ بھبا لیا، انوسار دھارو والی دے جلے وچ بھائی ٹہل سکھ نے سہیا کہ سنگت حکم دیوے تاں "میں ون چڑھدے نوں مہنت نرین داس دا ہر

پگڑی سنبھال جٹا لہر اتے نابری روایت

سنگیت طور، ڈی وائبرٹوں دھنوا سہت

پگڑی سنبھال او جٹا

پگڑی سنبھال او

مندی نہ گل ساڈی، ایہہ بیجری سرکار وو

اسیں کیوں منٹے دیو، ہنس دی کار وو

ہو نیچے کھٹے ویر، ویرو دکلاک وو

تازی دو ہتھر وجی، پچھنیاں نال وو

پگڑی سنبھال او جٹا

پگڑی سنبھال او

لالا بلکے دیال

پگڑی سنبھال جٹا پنجابی کسان دے بھجھارو سنبھا، دے نال نال چھوٹے کاشت کاراں' دی عزت نوں وی درسائندا ہے۔ 25 نومبر نوں رائے کوٹ، ضلع لہریانہ دے ہری سنگھ ملو چوک وچ ہزاراں مظاہر اکاری اکٹھے ہوئے۔ چھوٹے جتھے ٹینڈ دا آسرا اکھ دے کجھ حصے نوں ہی سی، جد کہ باقی ڈھے کھڑے ہوئے سن۔

ہری پگ بھ بھارتی کسان یونین ڈکونہ اڈے سیئر مہیت پردھان منیبت سنگھ دھنیرے پر درشن کاریاں نوں بچھیا 'سیر تہانوں چاچا اجیت یاد ہے جس نے سائوں پگڑی سنبھال جٹا لہر دی وراثت دتی؟" اوہناں نے وکھ وکھ جتھے بندیاں دے ہرے جھنڈے جو کہ جوان فضلاں دی پر تی بوختا کردے نیں، آپے کر کے بنگارا بھریا۔

پگڑی سنبھال جٹا، پگڑی سنبھال اوئے، میت دا بہت لما اتہاس ہے، جو بغاوت چوں' جنہیا ہے۔ ایہہ پہلی دفعہ لاپڈر وکے 1907 دی ریٹی وچ اجیت سنگھ، کیشن سنگھ، گھسٹا رام اتے صوفی ابا پرساد نے لایا سی۔ کیشن سنگھ، شہید بھگت سنگھ دے پتا اتے اجیت سنگھ، اوہناں دے چاچا سن۔ اوہناں نے 1906 وچ صوفی ابا پرشاد اتے گھسٹا رام دے نال مل کے، بھوبوے وطن نامی روح پوٹ جتھے بندی دی ستھاپنا کیتی سی اتے اوہناں دا اڈیش 1857 دی 50 وی ورہے گنڈھ تے 1907 وچ لمس نوں مزر سنگھت کرنا سی۔ اوہناں نے پرنس راج دے وروده ہستی وادی ایکٹ اتے باری ڈواب ایکٹ توں روچ جے آئے کساناں دی آگواٹی کیتی۔ اندولن نوں پگڑی سنبھال

وڈھ لیاؤندا ہاں" پر اوہناں نوں حوصلہ تے دھیرج دے کے لمس گولوں روک دتا گیا۔" ایہہ گھٹا گرووارہ سدھار لہر دے وچاردھارک ادھار دے پر پک بون دی گواہی دندی ہے۔ ایہی کارن ہے کہ لمس لہر دیاں پر لپتیاں وڈیاں اتے اتہاس 'تے دور گامی اثر پائون والیاں سن۔ سوہن سنگھ جوش انوسار، "شر و منی کیتی نے ایک سارہنسہ۔ منی ستیا گرہ دا بھتیار ورتیا اتے انگریز حکامان دی ایہہ خواہش پوری نہ ہون دتی کہ سکھ انج نہیں سکھ سکھتے نہیں تاں پرسوں ہنس پھڑ دین گئے اتے ہنسا دا راہ اپنان "لگ چیں گئے۔

پنجاب دے کسان کئی مہیناں توں کینڈر سرکار ڈوارا بنائے گئے کھیٹی قانوناں وروده شانتمئی اندولن کر رہے بن۔ اوہناں دے اندولن وچ گرووارا سدھار لہر دے امیر ورٹے دی بھگت سپیشٹ دکھائی دندی ہے۔ شانتمئی رہ کردوہ کرنا، دکھ جھلے اتے اُچھے اخلاقی پدھر قائم کرنے گرووارہ سدھار لہر دیاں اوہ مہان پر لپتیاں سن جس توں پنجاب، ویش اتے کچی مانوتا نوں ہمیشاں پر ریلدی رہے گی۔ ایہہ ساس اوہناں مہان شہیداں دیاں قربانیاں، صدق اتے صبر نوں یاد کرن اتے اوہناں نوں شردھا خلیاں بھنیٹ کردے ہوئے اوہناں دے دکھائے راہاں 'تے چل کے انہاں وروده لڑن دا ہے

جٹا لہر وچوں جٹا گیا تے ایہہ پگڑی ہی سی جو کساناں نوں دھرم اتے جاتی دیاں وڈنیاں توں پار ایک جٹ ہون دا پر تیک بنی۔ پگڑی جاں پگ عام بندے دی عزت درسائندی ہے۔ مدھ کاسیں، صرف منقل حکومت ولوں تھاپڑے ہوئے وڈے رتے والے لوکان نوں دستار بھنن دی آگیا سی، پر 17 وی صدی وچ سکھ انتخاب دے سے گورو گوبند سنگھ جی نے لمس نوں وروده دے پر تیک بنایا۔ لمس دے رتے نوں اٹلاندیاں عام لوکان نوں اپنے سیو مان دا دعویٰ کرن دا راہ بچھیا۔ پگ دی اک جگہ ہے۔ ایہہ سر نوں شنگردی ہے، اتے پنجاب وچ ایہہ اجپھی پچھان نوں درسائندی ہے جس دا اصلا نابری اتے اکھ ہے۔ خالصا پنجھ دی ستھاپنا توں بعد، گورو گوبند سنگھ جی دا پر وار ختم ہو گیا، اوہناں اپنے چار پوار دتے پر اوہناں لمس ظلم اتے بے انسانی نوں رب دی رضا آکھ سوکار نہیں کیتا۔ گورو گوبند سنگھ نے بابا بندرا سنگھ بہادر نوں نیاں دی لڑائی توں اگے ودھائون لئی سہیا۔ 1710 وچ، یٹنا توں ستلج دے وچکار دے کبیر توں اپنے قبیلے وچ لین توں بعد بندرا بہادر نے زمینداری سسٹم نوں ختم کردتا اتے بلن واہکاں نوں زمین دے مالگی حق دتے۔ دوہے شہاداں وچ، پگ دا اترنا یا سیا بے انسانی دے ظلم نوں سوکار کرن ول سکیت کردا ہے۔

جمہوری کسان سبھا پنجاب دیاں 31 کسان جتھے بندیاں وچوں ایک ہے۔ اوہناں دا لوگو اجیت سنگھ دی تصویر درسائندا ہے، اتے گول گیرے دے اندر لے پاسے پگڑی سنبھال جٹا بچھیا ہویا ہے۔ اوہناں دے پیرس ستر پرگت سنگھ جمارا نے کسان اندولن دے لمس اتہاسک پر تیک دے سہدے تے دھیرے چانا پایا۔" ایہہ صرف کھیٹی ہاں نوں ہی واپس لے جانا ہی نہیں، بلکہ پوری راجنیک پر نائی اتے آرتھک نمونہ ہے، جس توں بھوجپال جپھی شفت دی ضرورت ہے۔ اوہناں دنان وچ، پگڑی سنبھال جٹا لہر دا وڈا ورثیون سی۔ انگریزی راج توں ہراؤنا۔ ایسے طرحاں سکالی لہر دا اڈیش سیاسی تہریلی لیاؤتا ہے کیوں کہ صرف کسان دی عزت ہی داہ تے نہیں لگی ہوئی، بلکہ تنتر خود ہی خطرے وچ ہے۔"

کھیٹی گوانا جاں زمیناں کس جانا صرف روزی روٹی دا نقصان ہی نہیں، بلکہ ایہہ ضروری پنجابی بچھان دی ہے جس نوں گورو نانک دیو جی نے کھیٹی ول مزر کے لپتیا سی۔ کیوں کہ اجیت سنگھ سو سال پہلاں کساناں نوں وٹا زردیش وین لئی اُپھریا سی، اتے کیوں سائوں پگڑی سنبھال جٹا دے روپ وچ اپنی وراثت چھڑ گیا؟ اندولن نہ کرنا اتے تن کھیٹی قانوناں اتے راجنیک ستھتی نوں وی وب دی رضا من بہنا گھاتک ہووے گا۔

کسان مورچے وچ دلرت اتے بھوکھ دیاں امیدیاں

گر دیپ سنگھ، پنجنن لائبریری گنڈی / سنگھو بارڈر

جیویں کہ ساون پتا ہے کہ لمس اندولن وچ سارے ورگاں دی شمولیت ہے اتے ہر ورگ اپنے سادھتاں دے حساب دے نال مورچے وچ شامل ہو رہے بن۔ پر دوہے پاسے کئی میڈا والے کہہ رہے بن کہ دلرت لمس مورچے وچ آ نہیں رہے۔ اسیں اپنے وکرسٹوڈنٹس لیسوسی ایشن ولوں گنڈی بارڈر تے 14 دسمبر توں لائبریری بنائی ہوئی ہے، جس دا مقصد ڈاکٹر اپنے دکر دے وچار۔ پڑھو، پڑو، سنگرش کرو۔ دی لیبہ تے چل دیاں کساناں دے حق وچ اپنے دکر وادیاں ولوں حمایت کرنی، سانجھے پنجاب دے مہان یو دھیاں دے جیون تے ادھارت بھنٹاں رکھنا اتے مورچے وچ جان بھرن والا سہت نبھیا کراؤتا ہے۔ لمس لائبریری 'تے پچھلے دو مہیناں توں ہر ورگ دے لوک آوندے بن اتے سارا دن چرچاواں چل دیاں رہندیاں بن۔

دلرتاں دی شمولیت نوں لے کے اک پترکار نے سوال پچھیا کہ اتھتے دلرت کیوں نہیں آ رہے؟ 'میں کھیا کہ ٹیس بندے نوں اگلی اوس دی ذات بچھ سکدے ہو تاں اوس دا جواب سی، نہیں۔ پچھیر میں کھیا کہ سیر ایہہ صحیح آ کہ دلرت اپنی جات دیاں تختیاں لگا کے آون تاں اوس دا جواب سی ناہندہ، پچھیر میں کھیا کہ پچھیر دلرتاں دی شمولیت نوں کس طرحاں ملپیا جاسکدا ہے؟ تاں اوس کول جواب نہیں سی۔ بیٹوں لگیا کہ ایہہ جواب کے کول دی نہیں ہے جو کہہ رہے نیں کہ دلرتاں دی شمولیت نہیں ہے۔ پچھیر میں اوس نوں خود کھیا کہ ساڈے دلرت وچ کے ورگ جات دی پچھان اوس دی لپتی جتھے بندی نال ہوندی ہے، تے لمس مورچے وچ دلرت لپتی جتھے بندی دے بیڑ تھلے آون دی تھان سکے گلے جاں ہو جتھے بندیاں دے بیڑ تھلے آوندے بن۔ جس وچ اوہناں دی گنتی نہیں ہوندی۔ مورچے وچ کس ورگ دا کتا

برنالے دی مہاں ریلی

سنگیت طور

10 دے دے قریب برنالا دانہ منڈی وچ ولنڈیاں لئی سپیکرے اتے اونسیناں چل رہیاں سن۔ اک پاسے اوہناں دے پھانسی دا بندوبست سی، دوہے پاسے لوکان لگا تار لائن وار لیاں جھیاں تے چڑھ اپو لپتیاں تھواں مل رہے سن۔ پلس والیاں دے جھنڈے بردیاں بٹھان کھڑے، دھپ دا بدلاں وچوں آون جان دیکھدے رہے۔ جھنڈا سنگھ جیٹھو کے تے ہر بندہ ہر بندہ سویر توں ہی ستلج دا پر بندہ دیکھ رہے سن۔ ولنڈیاں ولوں پنڈال دے ہر کونے وچ ساؤنڈ میٹ کیتی گئی اتے آواز کھلرن دی شکایت تک پچھانی گئی۔ جھنڈا سنگھ جی ستلج توں بولن لگے۔ پنڈال وچ صرف پلس والے ہی سن۔ ساؤنڈ ڈبارا میٹ کرن لئی اوس ہی جوش نال بولنا ضروری سی جس طرحاں دی وچ بلاریاں نے بولنا سی۔ "اتنا نے سونے دے بھاہ وکنا بھراؤتے سرکار کوز پر چار وچ بوئی لگی آ مز دوراں نوں کھیا جا رہیا ہے کہ کساناں دی زمین کھو کے تھاون دینی ہے۔" اوہناں ساؤنڈ والیاں نوں اپیل کیتی کہ دانہ منڈی دے کسے دی کونے وچ آواز خراب نہیں جانی چاہیدی۔ جھنڈا سنگھ ایہو تقریر پچھیر توں کرن لگے۔ ٹھیک چار گھنٹیاں بعد جدوں ٹرا لیاں، بساں ٹراں ج چڑھ کے لوک لال پہلے، ہرے جھنڈے لچلی اپنی آواز، کساناں دی آواز، مزدوراں دی آواز عوام دی آواز اپنے نما بندیاں راہیں دینا دے کونے کونے پچھانوں لئی بڑ بیٹھے۔ اک لکھ توں زیادہ دے اکھ نے اک اک بلاریاں نوں سنیا مز دوراں تے کساناں دے جھنڈے دانہ منڈی دی کھلی ہوا وچ آواز ہراوندے رہے۔

لمس مہاریں دی خاصیت ہی آواز دی اک بڑتوں تھان کھلاریاں کناں تے ذہن تک پچھاننا سی۔ پچھلے کجھ ہفتیاں توں کدے لہندے دتے جانے سنیٹ کسان مورچے بارے پر چار ہویا اتے کدے آگواں نوں بھگڑے اتے کمزور ہون دی گل کہی گئی۔ جو گنڈر سنگھ اگرہاں نے 20 فروری نوں چنڈی گڑھ دی مہاں پنجابیت تے پچھیر برنالا دی مہاں ریلی وچ سپوشٹ روپ وچ حکومت ولوں جیلاں وچ بند کساناں دی قانونی پرواٹی دا حوالہ دتا۔ برنالا ریلی دا سدا لئی کے یو۔ اگرہاں ولوں سی پر، س. ک. مو. دے گھونٹ سنگھ سدھو زلدو سنگھ مانسا اتے بلویر سنگھ راجے وال سمیت

پُت سپُت اتے کپُت

زلدو سنگھ مانسا، چنڈی گڑھ مہاں پنجابیت وچوں

ایہہ سارا کجھ مودی دے سہارے ہے جاں شاہ دے سہارے ہے۔ نہ اوتھے کوئی توہر نوں بچھے، نہ کے ہور نوں۔ صرف دو ہی بندے بن۔ دو واپاری اتے دو سیاہی، ایہہ چار بندے بن۔ واپاری ساڈی زمین لین نوں پھردے بن اتے آڑھتیاں دی آڑھت لین نوں پھردے بن۔ ویش نوں چار بندے ہی چلا رہے بن۔ اوہ خریدن نوں پھردے بن۔ جیویں ماڑاپت زمین دتھ دیندا پُت، پُت آپاں کیوں کہنے ہاں ایہہ توں جیراں بن، پُت، پُت اتے کپُت۔ جھہرا پُت ہوندا اوہ ورٹے وچ ملی زمین دوجا دیندا ہے۔ جھہرا پُت ہوندا ہے، اوہ برابر دی رکھدا ہے۔ جدوں کپت جم پودے، اوہ وچ دیندا ہے۔ مودی کپت پُت جمیا ہویا ہے۔ ایہہ ویش نوں وچکن نوں پھردے بن دونوں کپت۔ ایہہ دونوں پُت نہیں سکے، ایہہ کپت بن۔

یوگ دان ہے، ایہہ صرف اوہ دس سکن گے جہیناں نال اوس ورگ دے لوک آئے بن، تے ساون پتا لگے گا کہ اتھتے ہر پنڈ چوں لوک آ رہے بن تے دلرتاں دی دی اوہناں دے سادھتاں مطابق شمولیت ہے۔

پچھیر پترکار دا دو جا سوال سی کہ دلرت اتھتے کیوں آئے بن؟ میں کھیا کہ تاں ایہہ فضلاں توں دور نسلاں دی لڑائی ہے اتے دلرتاں نوں ایہہ بجلی۔ بھانت پتا ہے کہ مودی سرکار سنوڈھان نوں ختم کر کے منو سرتی لاگو کراؤتا چاہندی ہے، جس وچ سارے ورگاں دا نقصان ہے۔ لمس لئی اوہ اپنے کسان بھراواں نوں غلام نہیں دیکھنا چاہوندے۔ دلرتاں نے کئی ہزار سالوں توں ایہہ غلامی بندھائی ہے اتے اوہ لمس لڑائی وچ کساناں دے موڈھے نال موڈھا لا کے کھڑے بن۔

اگا سوال سی کہ دلرت لمس مورچے توں بعد اپنے کسان بھراواں توں کیہ امید کردے بن تاں لمس دا جواب ایہہ ہے کہ لمس مورچے تے انج لگدائے کہ جیویں بیگم پورا ویسا ہوندے تے مورچے ختم ہون توں بعد دلرت امید کردے بن کہ جس طرحاں دی سامجھی والنا دا ماحول لمس مورچے وچ ہے، ایہہ ماحول اپنے گھراں جھلیاں تے لے جایا جائے تے ایہہ وی امید ہے کہ پنڈ بچھ کے دلرتاں نال جاتی وکھرا نہ ہووے، کسان نیک طور تے اپنی ذمے واری سمجھن کہ ساون بھائی چارک سانجھ بنا کے رکھنی چاہیدی ہے اتے پنڈاں دیاں شلٹاں چوں اوہناں دا بندا حصہ بناں کے زکاوت توں وٹا جاوے، کوئی وی کتھت اُوچ جاتی بندہ اوہناں دے بندے حق وچ زکاوت بندا ہے تاں کسان جتھے بندیاں ولوں اوہناں خلاف ایکشن لیا جاوے، تے کبھی نوں منن والیاں نوں گرواں دے دتے مارگ تے چلدے لوکان وچ بھائی چارک تے بنا بھید بھاو والا ساج ستھاپت کرن تے زور دتا جاوے۔

ہور آگواں نے ریٹی وچ بچھ کے اندولن بارے پر چارے جا رہے گھار دا موڑواں جواب بڑی سُر دتا نال دتا۔

ایہہ سُر دتا تے سوچھ پوچھ سویر دی خالی پنڈال وچ کیتی ساؤنڈ میٹ والی تقریر وچ وی ظاہر سی "لوک کدھ نہیں نیں، اوہناں تے بہنا ہے، اوہناں دے آون نال آواز نکراؤنی بند نہیں ہونی۔ ساری ساؤنڈ والیاں نوں بختی ہے کہ لمس دا حل بنے کرایے، فیر لئی نہ چھڑے۔" ستلج دے مگر پنے تخت پوش دا ذکر ہویا۔ اوہنوں ٹینپو یونین دا تالا لگیا ہویا سی۔ تخت پوش بناؤن لئی اپیل کیتی۔ "جدوں لوک تخت پوش تے بہہ گئے، پھیرنی اوہ اٹھدے۔" انخیر تالا توڑیا گیا تے مجبوری دس لٹے تالے دے پیسے بھرن دالمیقن دتا گیا۔ مہاں ریلی وچ پھلے جتھے پنہنیں لگے۔ اک وے تک دانے اگاؤن والے لوک دانہ منڈی دے ویرہے وچ بڑ پچھے سن۔ لوکان تک لپنیاں منگان دی آواز بناں لٹے، ہناں کھلے بچھ رہی سی۔

بھگے کے موت موڈھیاں اتے جو سپرہاں کردائے

ٹپسی اُتے روٹی جس دی ملی پل، سولی چڑھدا ا

پر بھھساں تے دکھاں وچ مشہور آکھیا جاندا اے

نانک دے لمس لالو نوں مزدور آکھیا جاندا اے

کرت لمس دی سب کرتاں توں بڑی سخت تے سچی اے

بابے نانک دے پر تھائے جات لمس دی اُٹی اے

کانی وڈن لوہتوں دا دستور آکھیا جاندا اے

نانک دے لمس لالو نوں مزدور آکھیا جاندا اے

کوی شری جتھا رپولور دی لمس کوتا نال ریٹی دا نلھ بھجیا

We are thankful to Jasleen Lally, Khushveer Singh and Suchetna Singh for editing transcription and translation services.

WWW.TROLLEYTIMES.ONLINE

TWITTER@TIMESTROLLEY

FACEBOOK@TROLLEYTIMES

TIMESTROLLEY@GMAIL.COM

INSTAGRAM@TROLLEY_TIMES_OFFICIAL

EVERYONE IS FREE TO PRINT THIS PDF

WITHOUT MAKING ANY CHANGES.

بارِ ھیں برِ سیں کھٹن گیا سی۔۔۔

کنول جیت سنگھ

مے پر دھے ،بیلا دیں جگیہر نے
بابے گھوپ نوں ’واج ماری کہ تھاں چک کے پر دھے
لے لوئے گرم گرم توی تے پائے پتلے گول پر دھے
نوں تیل لاؤندیاں مکھن سنگھ نے اوس دی گل نوں
وہے کندیاں سہیا ”بابامازی جہپی کھیپل کریں پہلاں۔۔۔اوه جاہل والیاں کولوں لسی لے کے آئیں، کہی،
بجیکی آلیاں نے دھگائی آ”ایہہ سویر ویلے دا بڑا سادا جیہا وڈُوں بیکری باڈر
داںلے پنجاب دا ہے۔ہندی بولی اک پتر کار نوں دی ایہہ وڈُوں اپنے کیرے وچ قید کرن
یوگ گیا تاں نالو داہ سوال دی بچھن گئی
”آپ کو یہ رسوئی کے کام کرنا اچھا لگ رہا ہے کہ مجبوری ہے بس؟“
”مجبور ی وچ کر رہے ہیں، ”منڈیاں نے کوئی کُاہ نہیں رکھیا۔اوہناں لئی پرگتی وادی نظر آونا کوئی مجبوری نہیں سی۔“
لیکین یہ احساس تو ہوا کہ کتنا مشکل کام ہے جو گھر کی مہلائیں کرتی ہیں؟“
پتر کار گڑی صرف پتر کار نہیں سی۔”ہاں یہ توں محسوس ہوا

ہے۔“دوویں منڈے سر ہلاؤندے سہت ہوئے۔”
”تو پھر آندہہ دے گھر میں کیا کرو گئے؟“
”بی بی اپنی دھن دی بچی سی۔“گھر میں جا کے رسوئی میں ہاتھ بنا دیا کریں گے،اور کیا”ایمانداری اے عورتاں لئی ترس اوہناں دے چہرے اتے آواز دوواں وچ جھک رہی سی۔پتر کار نے پلٹویں سوال نال گھیریا”کیوں نہ وہاں جا کے بھی آپ ہی کام کرنا ہاتھ دو بنا دیا کریں گی”
”میں اُمت ڈائیگاہ وچوں کے رہنیاں دے نلھے ایشاے تلاش ہی رہیا سی کہ سویرے سویرے نھے وچ ڈوگ۔وڈے کھانڈے تہیر کو سالاں دے نوجوان نے مودی نوں بھین دی گاہل کڈھدیاں سہیا ”بھین دینے نیں جٹ روہیاں۔بتلن لاتے۔“
”مرداں دے ووہار وچ آئے ایہہ ژناندہ کارج حالے ساڈے لوک مناں دے فریم ورک وچ شامل ہون توں سناں لگ سکدا

ہے۔اوس توں وی ودھیرے ساں کارچاں دے مردو جاں زندہ ہون دی بجائے سچ کارچ وچ ہن لگے گا لیکن بیکری اتے سنگٹو باڈر تے ایہہ بحث شروع ہو چکی ہے۔ زمیناں اتے سنیٹت پروار دے بکیاں اکائیاں وچ وڈنڈے جاں نال اتے پریکریا دوران عام دنان دے کار وبار کردیاں پنڈاں وچ سڈایاں آہئی کھہ بازیاں اُبھریاں رہیاں ہن۔سمیں نال بدلدی آرتھک ساہج ستمختی نے آڈھ گوانڈہ،برادری شرکے نال دال دی کوئی بائی وٹا لین دے سلسلے توں کافی سمیں توں ہی توڑ دتا سی۔صرف لینا ہی نہیں سکوں ہلس سب کجھ نے لوک مناں وچ ساموہکا دی تھاویں سچ واو نوں جیتو قرار دے دتا سی۔ساج اندر بھارو مانگتا ایہی مندی آرتی ہے کہ ویآکتی نے اپنے ہوت اپنے دم تے اتے باقی ساج نال مقابلے وچ ہی سادھے ہن۔ویآکتیاں اتے پرواراں درمیان ایسے پریکریا وچوں پیدا ہونے ایر کھا اتے شک ایہناں وچاراں نوں ستمائی پُنا بنتھے ہن۔ لیکن بیکری باڈر تے جدوں کھیجھی والے جاہل والیاں توں لسی منگن جانڈے ہن تاں جاہل والیاں نے صرف لینا دیکھنا ہے کہ کس لسی ہنگی اے؟کوئی پرانی رنجش ہلس نویں اُٹھدی ساہج دے راہ دا روزا نہیں۔ہلس سنگرش دے ساہجے نشانے ول ودھدیاں ساہجے مفاد نوں حاصل کردیاں خلقت ضرور پرانے کڈھے تہیجاں دے ٹکھی ہون باسے سوچ سکدی ہے۔سامجھی والا دی سچھلتا درسائون لئی ادھار وی تیار ہو سکدا ہے۔

پنجاب دی سیاست دا جتھے بند ادھار پانیاں دا معاملہ رہیا ہے۔’پانی دی بوند وی باہر نہیں جان دیواں گے ’پرمانک راجنیتک دم گزرا سی۔جیکر کوئی لینا وی کہہ دیندا کہ کھیتی دا سروپ بدل گیا ہے اتے ان ہور مُدے پانیاں دی وڈنڈ نالوں وی ودھیرے وڈی توجہ منگڈے ہن تاں اوس تے پنجاب ورودھی ہون دا لبیل لگا دتا جاندا ہلس وچوں پیدا ہوئی شرکے بازی کارن ہریانے اتے یوپی والیاں لئی کئی ایہاں جنک شہد عام ہی ورے جانڈے۔اوہناں دیاں حُظف اتے بیزنی جین دیاں سدھارن عادتاں نوں

راجستھان دی اوہ پھیری

ٹرمیت ماوی

انٹرنیٹ کاہدا بند ہویا،میرے ورگے کہاں لئی دنیا کھڑ گئی تے من چھی وانگ ترفدا سی۔پھیر اک دن دلگا نگر راجستھان والاآن راگ لابریری آیا تے کہندا،”بائی پنڈ جانا،اوتھے جا کے پنڈوں پنڈ لوکاں نوں بگلاو گے”
میںوں خیال آیا کہ میرے وی راجستھان چ تھاواں تھائی بڑے بچن بلی نیں جو سیاسی سماجی گھولاں چ ہمیشہ سرگرم رہندے نیں۔میں جن چار فون کتے تے بچھیا،”جے میںں آواں تاں پنڈوں پنڈ بندے کتھے کروا دیوے؟“
”آہندے،“بائی گل ای ہی بن جوالوڑ وی ہے۔چھ دساں میں بُب کے ہاں کیتی کیوں کہ راجستھان میںوں پند بڑا اے اوتھے دے سنگرشاں دے اتھاس چ میری واہوا دلچسپی وی ہے۔میرا اوئی گھمستھوچھوہیک،اک کتاب،دو کپڑے تے تولیہ بُرش لے کے میں بہہ گیا ان راگ دی گڈی۔

لال پرا اڈے تے منڈیاں نے میںوں لاہیاتے میں بس بہہ کے گولگ نگر آگیااںش بٹنولی کول۔490کلو میٹر دا سفر کر گئے نوں ڈھاہے تے روئی کھوائی تے میںوں کہندا،”پہلاں کبھری چلدے آں،ویکلیاں توں ناٹم لیا ہویا اے۔پر وکلیاں کول جا کے تھکاوٹ کتے دی کتے گئی۔پھیر گولگ نگر دے بازار چ گھمدے آ کے نوجوت سکھوں ہورواں دے پُچارے جتکئی نیند کڈھی۔نوجوت بی ہلس سی ابگری کچھر وچ داخل لئی

انٹری میٹ دی تیاری کرواندا ہے۔آگلی سویر اپنے سینئر لے گیا،اوتھے نوجوان منڈے گڑیاں نال کسان اندولن دیاں منگلاں بارے سیٹھ لینا۔اینے نوں خالصا کالج جان دا ناٹم ہو گیا۔پھیر خالصا کالج والے منڈے منڈی لئی کے جتھے بائی گُر لال ہورواں دی آت تے مزدور آگواں نال چاہ اُتے چرا کیتی۔انگے اک پنڈوں پنڈ سجاواں دا دور شروع ہو گیا۔دن چڑھدے دا لگدا سی،لہندے دا پتا ای نہیں سی لگدا۔راجستھان والے بابائاں دی چکاٹی اکٹھ وانظارا گولگ نگر دے ہنومان گڑھ روڈی بائی پاس تے دیکھیا۔اوس دن میرے پُت میراں نے امرتسر دے پنجگڑھ چوڑیاں روڈ

ہے حد جاتھ نال دیکھیا جاندا سی۔ لیکن ہلس گھول نے صوبیاں اتے علاقیاں نال بڑے واداں وواداں نوں پیتلا کر دتا ہے،پرا تھیکتاواں دی سوچی وچ ملی ستمائی سیٹ دی بجائے ہر مُدے وانگ بندا ستمان دے دتا ہے۔”ہُن مزدور کسان ایگتا“ اتے ’ہریانہ پنجاب ایگتا کتھے ہی سر بہہ پرامت نعرے بن گئے ہن۔دوہیاں توں پیٹیاں سیاں وڈیاں جرز ہو چکیاں ہن۔ایسا نہیں کہ پانی دی وڈن ہُن مدای نہیں رہے گا لیکن ایہہ اپنی سچج آرتھک مہنتا مطابق توجہ حاصل کرے گا۔دوواں صوبیاں دے کساناں دے ساہجے چتاں دے دائرے وچ حل بجالے گا۔کے سوڈی سیاست تحت راجنیتک روہیاں سکین لئی لوڈینڈے ڈیڈلاک دی بجائے حل دی منگ کردی ہریانے پنجاب دے کساناں دی اک سماجھی سسیا وجوں دیکھیا گھوکیا اتے حل کیتا جائے گا۔

یونین آؤکھیتا دیاں بہت ساریاں نعمتاں وچوں اک سی۔بھارت اندر مزدوراں نے تاں کچھلی صدی دی فُروعات وچ ہی ہلس نال ہلس تاں تجربے شروع کر دتے سن لیکن کساناں وچ یونین دا سنگاپ بار چاہیئے تے چلا جاندا اتے مالک کساناں راج کردیاں پاریاں دی دھڑے بندی دے گیر وچ ہی پھسی رہی۔موجودہ گھول دھڑے بندی نوں توڑ کے ایک جٹ ہون دے محاورے وچ لڑیا جا رہیا ہے۔ہلس نے کساناں نوں یونین دے محاورے وچ بوجنن دا موقع دتا ہے۔کئی یونین لیڈر اپنے لیڈر دے نہ رہ کے سوبہ کساناں دے چتاں دی نمائندگی کردے نظر آ رہے ہن اتے دوسے پاسے کساناں وی اوہناں نوں ایوں ہی سویکار رہی ہے۔سچ واو دی دھڑے بندک دوڑ وچ دوڑ رہے کافی وڈے حصے نوں لگ رہیا ہے کہ اوہناں نے لوکاڻی نوں اپنے نال جوڑ کے رکھن دے جینہاں ڈھگل طریقیاں وچ مہارت حاصل کیتی سی اوہ کم کردے نظر نہیں آ رہے۔تے دوسے پاسے ہمیشاں کھڑیاں نوں وانکار کے ہارڈے آ رہے یونیناں دے لیڈر کارگر ثابت ہو رہے ہن۔پنجاب دی نوجوانی جس نے لے لے سمیں توں نہ کوئی وڈا سنگرش ہی دیکھیا سی اتے نہ ہی کے جتھے بندی وچ کم کرن دا تجربہ حاصل کرن دا موقع ملایا سی،اوہ کچھلی واری یونین سرگرمی دے ورہو ہو رہیا

ہے۔’دھرتا تے اچھندا نخل دے پاتر سن لیکن اج چھنڈے نال سیلھی لینی اتے دھرتانجگ جتنی فیشینل گل لگن لگا ہے۔کسان جتھے بندی دا پلا میڈل لگن لگا ہے۔ فیصلے لین دی سوہک پریکریا۔میشنگ،جس نوں کافی سمیں توں ترسکار دی پاتربنایا گیا سی، جیوں وڈی گنتی وچ جتھے بندیاں نوں ساہجے فیصلے لے لے اکھیاں رکھن وچ سہائی ہو سکدی ہے ایہہ شانہ ایڈے وڈے چٹانے تے پہلی واری دیکھن دا موقع مل رہیا ہے۔

دو نفلے ’ہلس سب اچھا ہے’ والے برتانت دے نال جوڑنے ضروری ہن۔’اُپر دوت سب سنبھادنا مٹی ہے،اٹل نہیں۔’ہلس توں ٹھیک اُٹ ورتارے وی اپنے خطرناک پھن پھلاا کے بیٹھے ہن۔ہے مورچیاں نوں دیکھئے تاں حالے ہی جٹ بھارو ہی ہے۔جیکر جمہوری ساہجک پانھ نالوں نال نہ پڑھیا اتے پرانے پرچلت میگز نڈر رواھے دی جمہوری آکھوتا اتے اوس نوں جھڈن دی ضرورت تے لوڑبندا زور نہ دتا گیا تاں گھول وچ آرتزی کساناں اپنے آلے ڈوالے توں ٹیٹھدی دا شکار ہوندی چلی جاوے گی جس دا فائدہ دشمن اٹھلے گا۔

عورت مرد دی برابر ہی دے کجھ ایام،سامجھی والاں ول نوں سیدھت عادتاں،ہریانہ پنجاب ایگتا یونیناں دے کارن شیلی اتے فیصلے لین دے جمہوری ڈھنگ طریقے سب پریکٹیاں بوڈھت ہن لیکن جتی وڈی لوکاڻی وچ ایہہ ویپت ہن اوس توں ایہناں دے اک تبدیلی کاری طاقت وچ وٹ جان دیاں بچتہ سنبھاناں نظر آندیاں ہن۔

یونیناں اتے پنٹھک۔کسان اندولن دے دو برتانت

”بر جیٹور پال سنگھ،پنجابی آواڑ،پرو پریتم سنگھ گل ”چوہڑ چک

دو دکھریاں وچا دھارواں،جینہاں آہئی ورددھتائیاں ہون دے باجوڈ پنجاب وچ کسان اندولن نوں لگاتار طاقت اتے ارجا وڈتی،آخر 26جنوری نوں سدھے نکرا وچ آ گیناں۔اک پاسے ورہیاں توں کساناں لئی کئی سمپت کار اتے پرانی تجربے کار لیڈر شپ نال لیں زبئی پدھر تے سنگرش سنگھت کردیاں دھڑے بندی دیاں

ڈیکار،وچار،دھارک دکھریواں والیاں کسان یونیناں جن جو کھیتی قانوناں خلاف سنگرش دیاں موڈھی سن۔سیاسی کارکناں،ارتھ شاستریاں اتے بُدھی جویاں نے دی اوہناں نوں سر تھنن وٹا۔

یونیناں نے کھیتی قانوناں نوں کجھ طور تے آرتھک نقطہ نظر توں،نوآواروادی سرکار اتے ہلس دے سیپیگی کارپورٹ دھراں دے اک ساہجے حملے دے رپ وچ دیکھیا۔آپنے پرکے داہ پتھ،بھاشن اخباری لکھ دھرنے،رمل روکو،روس مارچ ورتدیاں زبئی پدھر تے جاگ روٹتا پھیلادینداں اتے لام بندی کردیاں، اوہناں نے ہولی ہولی

جون اتے ستمبر 2020دں مہیاں پنجاب وچ کھیتی قانوناں ورودھ وڈی لوک لہر کھڑی کر لئی۔ایہناں تے قانوناں نوں رد کاراؤن دے اتے اچھے نال قانوناں ورودھ شانتیتی،ایگتا تے دھرم بزیکھ لوک لہر نوں اگے لے جانا اوہناں دا کجھ طریقہ سی۔

کسان یونیناں،جینہاں نے اندولن نوں کجھ طرحاں آرتھک مُدے دے طور تے دیکھیا۔دے اُٹ پنجاب وچلے ”پنٹھک ”دھڑے جو پھیلے پرا(25ستمبر)توں بعد اندولن

وچ داخل ہوئے،نیں ”کھیتی قانوناں ”نوں پنجاب دی ”ہوند ”جاں جیواں جانج’ تے حملے دے رپ وچ چتوید۔

اپنا کیس ”کجھ اتھاس،دوہرم اتے چنھاں”دے حوالے نال کھڑا کر کے،گرم

خیالیاں،پرواسی پنجابیاں اتے سوشل میڈیا کارنراں دے ہلس لگھوہے نے

”سوئے زرنے”اتے خود مختیاری لئی سیاسی لڑائی لڑن دی منگ کیتی۔اداکر دیپ

سدھو،سیاسی کارکن۔کھسا سدھانا اتے کجھ وچاردھارک کجھ پریت سنگھ اُدھو کے ہلس وچاڑ دے پر کھ ہلارے سن۔ایہہ ویجنن پنٹھک تت نہ تاں وہارک سنگھٹن بنائون دے سر تھنن سن اتے ناں ہی اپنی سوچ نوں لاگو کرن لئی کوئی میلیاں پروگرام دے رہے سن۔کجھ طور تے سردے پلڈے اتے دھرتی نالوں نئے ورگ دا ایہہ سوشل میڈیا اندولن سی اتے ہلس دے ”وچاراں”نے جوانی،پرواسی بھارتیاں اتے نیٹ جیویاں نوں کاوئے وچ لیا اتے لام بندی وچ وا دھا کیتا۔

اندولن دے پنجاب پڑا دوران،26نومبر تک جتھے بندیاں دے برتانت دے نال نال اندولن اتے وی دیدہ بہ قائم سی۔جدوں ایہہ لہر دلی تک پہنچی تاں دوئی پدھر نے وی

ویگ اتے طاقت پھڑ لئی۔زیادہ تر یونیناں ڈوارا لام بندی کیتی بندر جوانی ولوں شنبھو،کھوری آ وچ 26نومبر نوں ہیر یکیز توڑن اتے بڑای دے میدان وچ بیٹھن دے یونین تیناواں دے فیصلے توں آکی ہون توں پنٹھک دھراں نے ’بُڑول’اتے ’ڈرڈ’جتھے بندی آگواں دے مقابلے اپنے 18ویں صدی دے کجھ اتھاس والا بھادر نکرا اتے گھیرا بندی والے داہ پتھ وی جت پر چاریا۔ہلس برتانت نال،دیپ سدھو اتے کھسا سدھاناوں ابھیر سنگھ ورگے وچاردھاناں،خالصا ایڈ بائی روہی سنگھ،آن لئیر اتے پرو پنجاب ورگے چینٹلاں ڈوارا پنٹھک اتے اندولن دے ہیرے وجوں پر چاریا گیا۔پنٹھک برتانت،سکتے تے سنسقاواں دا اگن گان سب توں ودھ سنگھو باڈر،سنیٹت کسان مورچہ (سن.کب.مو)دے کھ دفتر توں بنائی وٹا۔

سن.کب.مو پنجاب دے پر بھادو والا 40 یونیناں دا وڈا کھ جوڑ ہلس اندولن دا ادھکارٹ بنیا ہے۔ایہی سرکار نال گل بات کردا ہے اتے اندولن نوں اپنی پروگرام اتے زدنیش دیندا ہے۔ایہہ دکھو کھ یونیناں داساٹھجا مورچہ فیصلہ لین دی لوک تنتری پر کریا وی پاننا کردا ہے،جس وچ آوار راتشر وادی یوگیندر یادو،شانتی پند وراکار، راجے وال،زمین نال بڑیا زلدو سنگھ مانسا،ونگ گرنام سنگھ چڑوٹی،اٹھز رجندر سنگھ دیپ سنگھ والا اتے دھاکڑ راکیش کھیٹ ورگے عہدے دار ہن۔

حالاں تک پنجاب دے دوسب توں وڈے سنگھٹن،مالوا ادھارتا بی .کے .کے یو ایگتا اگرہاں اتے ہامجا ادھارتا کسان مزدور سنگرش کیتی سنیٹت کسان مورچے دا حصہ نہیں سن۔اوہناں نے سنتر کارواڻی لئی اپنا حق راکھواں رکھیا ہویا سی۔گھٹ نفری،رعب تے آہئی ایک ٹرٹا دی گھاٹ نے،سن.کب.مو نوں پنٹھک دھر دے

زرتہر دہاہ کارن سنگھو سٹیج چلاؤن چ بڑی اوکھ ہو رہی سی۔

سنگھو وکھے اکتھے ہوئے ”پنٹھک ”اتے اوہناں دے سیپیگی میل وچ دیپ سدھو

ورگے ”نفیس بک پر بھادک ”کھسا سدھاناورگے ”سیاسی کارکناں ”کجھ پریت اُدھو کے ورگے ”وچارک ”بچندر پروانہ ورگے پرچارک، وچار تھی جتھے بندی ”ستھ ”ہننگ جتھے تے پنجابی گایک شامل سن۔بعد وچ ایہناں جے کجے کچھی وچار تھی جتھے بندی

ہلس،ایف.ہلس وی شامل ہو گئی سی۔کے وی اندرونی تال میل دی گھاٹ دے باوجود ایہہ ویآکتی تے سنیٹت کسان مورچے دی فیصلے لین دی پر کریا دا حصہ بنن لئی اتادلے سن اتے اوہناں دے گرم خیالی نوجوان سر تھنکاں ڈوارا اکثر ہلس سٹیج تے قابض ہون تے زور پانیا جا رہیا سی۔جد کہ سنیٹت کسان مورچے دے آگوو کھ وکھ

رگت دیاں ”پنٹھک دھراں” نوں دھ توں ودھ سہیاک بل تے سب توں بڑی حالت وچ پریشانی ہی مندے رہے سن۔ایہناں وچوں کھسا سدھاناوں چھڈ کے باقیاں نوں اندولن وچ راءے جاں جگہ توں انکار کیتا جاندا رہیا سی۔مورچہ پنٹھک دی بُہتی دھار کتا اتے نکرا وادی دی بچُتج نوں چُھٹ پاؤ اتے اندولن نوں ہسک بنا کے ہلس دے ہور پھیلدا دی سنبھادنا تے بُرا اثر پاؤن والا مندرا سی۔

پنٹھک،اوہناں دے سر تھک چینل تے اوہناں دے سوشل میڈیا اکاؤنٹاں نے آگو ٹیم دے نٹھے تے ساکھ،ہلس دے داہ پتھج اتے پروگراماں تے سوال داغن وچ کوئی کسر باقی نہیں چھڈی۔دیپ سدھو شنبھو مورچے دے دنان توں ہی،سن.کب.مودی لیڈر شپ دی کھل کے اکھوتا کر رہی سی۔یوگیندر یادو تے بلہیر سنگھ راجے وال ورگے اُوار تے راجندر سنگھ دیپ سنگھوالاتے جوگندر سنگھ اگرہاں ورگے کجھے کچھی آگواں نوں وشیش طور تے نشانہ بنایا جاندا رہیا سی۔بھارت دے ہور حصیاں اتے کھیتر اں نوں ہتیل کرن والے پروگراماں ورتاں آؤ نوں کزور اتے کانزاند کہہ کے بھینڈیا گیا سی۔پرتیہاں دی ورتوں،ترنگے دی ورتوں اندولن مظاہرے دے طور طریقیاں،روٹ یوجناواں،گل گل تے ڈٹویں آلوچنا بندی رہی۔

نومبر نوں ٹریکڑ مارچ انخیر وچ کسان اندولن دے وڈے دردھالاں نوں موہرے 26 لے آیا،جو مہیناں توں لگا تار ڈکھ رہیا سی۔مورچے دے آگوو اندولن نوں خُڈھ ہسک،دوہرم بزیکھ تے کساناں میڈیاں تے کیڈرٹ رکھ کے،ہولی ہولی سرکار تے دہاہ ددھانڈے اتے ہلس نوں پورے بھارت دا اندولن بجاؤندے ہوئے ”دل تے دماغ ”بچتن والا ہر من پھیرا اتے سنسار پدھرے سر تھنن والا بنائون دی ”رنیتی” وچ وُخواں کردے ہن۔اوہ گنتتہر ووس تے ٹریکٹڑ مارچ نوں جو وُشو سرتیاں لئی کساناں دے سنگلپ تے اظفاں دا پردرشن کرن دی وڈی رن نیتی چڑھتے رہے سن۔

دوسے پاسے پنٹھک تے گرم خیالی نوجوان ہیر یکیزاں نوں توڑن،اپنی کجھ بچھان دا مظاہرہ کرن اتے دلی تے سندھ ورگے شتی دے چنڈھ دی ناکا بندی کر کے تیزی نال کیڈر سرکار نوں کھیتی قانوناں دے انت لئی سہت کرداؤن لئی سرکار نال ودھیرے نکراہ والے رُخ وچ وُخواں رکھدے سن۔پنٹھک اتے سنیٹت مورچے دی سٹیج توں مہینیاں دی گرم بیان بازی دے نال نال ”پنجابی پوپ”دی چاشنی اتے ”مینک ٹریکڑ”ہیر یکیز ڈوڈیاں دیاں تصویراں نے ماحول نوں گرم اٹا وٹا سی۔

نومبر نوں مورچے دے آگواوں دے سوچے شانتیتی اتے انٹاسٹ ستیاگرہیاں 26 دی بجائے پنجاب اتے ہریانہ دے گرم جتتی ٹریکٹیرں چڑھے دلی ول دھاہ رہے سن۔لیڈر شپ نے وڈی گنتی وچ گرم پنتھی کساناں نوں دلی آندندے دیکھدیاں ہلس دی صلاح تے پرتاوت روٹ نوں سوڈھ کے ”رنگ روڈ”توں دلی اندر وکھرا روٹ اُیک لیا سی۔پر سچو ”گرم خیالی لہر”تے سوار ہون لئی اتاہی پنٹھک دھر تے کے.ایم.ہلس.سی. ورگیاں یونیناں تے کھلے طور تے ”رنگ روڈ”روٹ دا کچھ پوریا اتے 25 جنوری دی رات نوں مورچے دی سٹیج تے قبضہ کر لیا تاں جو یونیناں تے اپنی روٹ یوجنا نوں اپھائون لئی دہاہ بنایا جا سکے۔

اخیر 26 مارچ نوں شروع ہوئے دو مارچاں وچوں ایک دلی دے چارے پاسے شانتیتی مارچ سی اتے دوچارنگ روڈ تے سینکڑے ٹریکٹیراں اتے ہزاراں مظاہرہ کاری کیسری،کساناں اتے ترنگے چھنڈے لے کے لال قلعے تے پہنچ گئے۔آئی.ٹی.اوار اتے لال قلعے وچ چھڑپاں ہوئیاں۔ہلس.کے.ایم. دے سہت پر بندھلاں،لوکاں دیاں بھانڈاں،سرکار دے ہیل میل،گرم دیاںں اتے کجھے کھیپیاں دی ماری نے لال قلعے دی گھٹنا وچ ایک بھومکا بھجائی،جس نے سرکار اتے میڈیا ولوں کساناں نوں ”اگ لاؤو”وجوں بدنام کرن اتے اپنے ”راشٹر واوا”دب کے ڈھول وجاؤن دا موقع دتا۔جنوری دیاں گھٹناواں توں بعد،ہلس.کے.ایم.نیتاداں نے سچ تے پنٹھکاں نوں 26 اوہناں دی ”خدار سی” لئی ذسے واں نظھر ایڈ۔ہلس سارے گھٹناکرم چ پنٹھکاں دا نقصان ہویا اتے اوہناں دی اندولن وچوں چھائی ہو گئی۔اوہناں دے آگو وی دیپ سنگھ نوں گرفتار کر لیا گیا ہے۔کے پنٹھک دی گھاٹ کر کے دیپ سدھو دی رہائی لئی روس مظاہرہ وڈے پدھر تے سوشل میڈیا تے ہی ہے،نہ کہ زبئی پدھر تے۔بہت سارے پنٹھک لوک فوواں اتے اکاؤنٹ ڈیٹ کھچے ہن اتے واہیں پنجاب چلے گے ہن جاں گرفتاری دے ڈرہ لُگ گے ہن۔اوہناں دا خصہ ہُن کجھ طور تے سوشل میڈیا پوسٹاں راہیں راجے وال،راجندر اتے یوگیندر یادو ورگے آگواں تے سیدھت ہے۔

ہلس دوران سنیٹت کسان مورچہ دوبارا مشبوہ ہویا ہے۔ہریانے،یو.پی.اتے راجستھان دے کساناں دی شمولیت ودھی ہے۔مہاں پنجابیتیاں راہیں لوکاں نوں ہور لام بند کیتا جا رہیا ہے۔